

DE SVENSKA
PATRONAGEFÖRENINGARNA
TILL STÖD FÖR
FRIGIFNE FÅNGAR.

Sedan Kronprinsen, numera allidne Konung *Oscar I* i sin år 1840 utgifna skrift om „straff och straffanstalter“ framvisat nödvändigheten af genomgripande reformer, i hvad till fängvården hörde, och tillika deri framhållit, det samhället egde förpligtelser mot fången, äfven efter det han lemnat fängelset, samt på det kraftigaste uppmanat till inrättande af föreningar, „hvilka, inspirerade af Guds kärlek och rättvisa, borde åtaga sig att söka tillfredsställa den kristliga kärlekens kraf mot den fallne“, så uppfördes väl under loppet af mindre än 20 år cellfångelser inom hvart och ett af rikets samtliga 24 län, men först en senare tid har sökt i verk och gerning utföra den ädle furstens uppmaningar att omhändertaga och lemna stöd åt den frigifne fången.

Flertalet af de svenska patronageföreningarna¹⁾ har nemligen, såsom längre ned skall visas, kommit till stånd i medio af sistgångna decennium. Äldst utaf dem är

I. „Fängvårdssällskapet i Kristianstad“.

Detta sällskap stiftades år 1848 eller blott tvenne år efter uppförandet af läns cellfängelset derstädes. I början

¹⁾ Af det följande framgår, att de nästan alla bära olika namn, men då de samtliga uppställt som syfte att idka patronagevård om frigifna, ha vi ansett oss med skäl kunna rubricera dem under benämningen *patronageföreningar för frigifne fångar*

utöfvade sällskapet en lifskraftig och välgörande verksamhet. Dess medlemmar utgjordes af a) „både verkande och betalande, b) endast betalande samt c) endast verkande ledamöter“, och fördelade sig sällskapet på tvenne särskilda afdelningar nemligen 1) „den besökande och 2) skyddsafdelningen“.

Den besökande afdelningen, som utsågs af Bestyrelsen bland ledamöterna ur båda könen, ålåg att genom upprepade, om möjligt, dagliga besök hos fångarna¹⁾ under den tid, de förvarades i häktet, bistå fängpredikanten i hans bemödanden att „genom förkunnande af religionens heliga sanningar, genom väckelse, deltagande, upplysning och undervisning i allmänhet“ söka uppbygga och förbättra den fallne; att förskaffa dem tillgång på böcker och skrifter; att anskaffa fångarna passande arbete, allt under iakttagande af de föreskrifter, som af vederbörande myndigheter voro för ordningen inom fängelset föreskrifne.

Skyddsafdelningen hade sig uppdraget att söka anskaffa frigifne laga försvar, stadig bostad jemte arbetsförtjenst hos välfrejdade, aktade och ordentliga personer; att vaka öfver, att de frigifne ordentligen betjenade sig af dem beredde förmåner; gå dem tillhanda med råd och upplysningar; att utgöra de förskjutnes beskyddare och vänner; att söka förmildra och så småningom utrota det misstroende och den fruktan, som i allmänhet hyses för straffade personer samt att till sällskapets styrelse aflemna uppgift å frigifnes uppförande, moraliska och ekonomiska förhållanden.

För att förverkliga dessa uppgifter hade det ock lyckats sällskapet sätta sig i förbindelse med församlingsvärderna inom de flesta socknarne i länet och andra för saken intresserade personer och myndigheter. Flere mecenater un-

---

¹⁾ Fånge, som satt på beredelse, samt fångar, dömda till fängelse vid vatten och bröd eller enkelt fängelse, fingo ej af sällskapets medlemmar besökas utan vederbörandes särskilda medgifvande (Stadg. § 11).

derstödde det med årliga penningebidrag. — Sällskapets verksamhet var alltså till en början ganska omfattande¹⁾ och flere frigifne, särdeles yngre, blefvo kraftigt understödde. Så upptager berättelsen för år 1849 skyddslingarnes antal till 12 och för år 1850 till 10.

Tyvärr, sveko de flesta omhändertagna sina löften och blefvo trolösa mot det dem visade förtroendet. Härigenom förlorade sällskapet och dess syften förtroendet hos allmänheten. Härtill kom, att splittring uppstod bland sällskapets ledamöter på grund af olika religiösa åsikter.

Den besökande afdelingen synes haft, fast oafsigtigt, största skulden till intressets afsvanande genom ovist nit och oerfarenhet vid utförandet af sin uppgift. — Sålänge sällskapets förste ordförande, dåvarande Öfversten, numera aflidne generalmajoren SILFVERSTOLPE var bofast i Kristianstad, fortsatte sällskapet ihärdigt sin verksamhet, ehuru väl den rönte föga uppmuntran, men då han 1862 flyttade till Stockholm, aftog denna verksamhet alltmer. Derefter intresserade sig nästan ingen utom direktören och predikanten vid länsfängelset; men högst litet förmådde dessa uträtta, då den goda saken råkat i misskredit och blifvit öfvergifven af alla.

För närvarande verkar sällskapet, som numera representeras hufvudsakligen af nämnde fängelsetjenstemän, blott på det sätt, att de förse de frigifne med något af religiösa böcker och anskaffar beklädnad åt sådana nödstälda vid frigifningen, hvilka i sin torftiga beklädnad se för sig ett svårt hinder att undfå tjänst eller arbete.

Som Landshöfdingen grefve TROLLE-WACHTMEISTER numera satt sig i spetsen för inbjudnings utfärdande till åter-

---

¹⁾ T. o. m. väcktes fråga redan år 1850 om inrättandet af en anstalt för vanvårdade barn, hvilken anstalt skulle bekostas af sällskapet och stå under inseeende af dess styrelse. Förslagsställaren var ännu lefvande Kyrkoherden Dr. C. A. BERGMAN i Winslöf.

upplifvande af sällskapet, förefinnes godt hopp, att det snart nog skall ånyo börja en välsignelserik och gagnande verksamhet¹⁾). Dess kassabehållning uppgår till mer än 6000 kronor.

II. „*Göteborgs Fångvårdssällskap*“ räknar sin tillvaro från år 1862 eller 5 år, efter det länsfängelset i Göteborg med 107 celler hade tagits i bruk.

Med stöd af ett ganska sakrikt, i stadens tidningar infördt anförande om fängelsereformen, hvori framhålles patronageväsendet, som en nödvändig och behöflig konsekvens af sagde reform, utfärdades tillika inbjudning till bildandet af ett „fångvårdssällskap“ med syfte att söka åt frigifne „cellfångar“ tillhörande Göteborg och Bohus län, hvilka på förord af någon medlem af länsstyrelsen, fängelsets förståndare och prest ansågos böra utgöra föremål för omvårdnad, hos pålitlig husbonde eller på annat lämpligt sätt beredas sysselsättning och ärlig utkomst.

Sällskapets stadgar äro, liksom Fångvårdssällskapets i Kristianstad, fastställda af vederbörande Kongl. Majts. Befallningshafvande.

I början af sin tillvaro fortgick sällskapet med kraft mot det förelagda målet, men med 1870 — talets ingång synes dess verksamhet hafva hufvudsakligast riktats derpå att medelst erforderliga penningebidrag förhjelpa sina skyddslingar till att söka sin utkomst i främmande land, samt att bispringa dem, som varit utblottade på nödig beklädning med understöd för anskaffande af sådan.

Genom för litet sofrande vid omhändertagandet af frigifne råkade äfven detta sällskap i misskredit hos det store flertalet bland allmänheten, och styrelsen såg sig därför urständsat att på annat sätt tillgodose de mera förhoppningsfulles framtida bästa.

---

¹⁾ Enligt tillhandakomna meddelanden rekonstituerades sällskapet vid utlyst sammanträde den 16 sistl. November, hvarvid en komité utsågs för uppgörande af förslag till stadgar.

Visserligen har sällskapet lyckats bereda en och annan anställning i hemlandet, men detta har endast kunnat ske i enstaka fall och har varit förenadt med de största svårigheter¹⁾.

Under ledning af Landssekreteraren, numera Hofintendenten m. m. II. VESTIN har sällskapet under de senare åren öfvat sin verksamhet. Några ombud eger det icke. *Ständig* ledamot af sällskapet är en hvar, som en gång för alla erlagt minst 100 kronor, *årlig* den, som hvarje år betalar en afgift af minst 5 kronor.

III. „*Upsala läns Fångvårdsförening*“ stiftades år 1871²⁾. Årsberättelserna gifva vid handen, att denna förening ej blott klart fattat sitt mål utan ock med stadig och erfaren blick på detta, lyst och drifven af kristlig ande, verkat till mycken välsignelse. Att intresset ingalunda har minskats utan tvertom hållits uppe, framgår deraf, att antalet ledamöter under perioden stigit från 178 till 300 samt inkomstsumman från kr. 490 til 1510 per år, liksom ock det lyckliga förhållandet, att af 89 vid frigifningen understödde endast respektive 8 och 6 ej visat sig motsvara de på dem stälde förhoppningar, obestriddligen vitnar om erfaren och skarp blick vid valet af skyddslingar. Respektive 10 och 8 procent mindre värdige är ju i förhållande till de många räddade ett synnerligen glädjande resultat. Må det tillåtas oss att ur årsberättelserna framhålla följande angående

---

¹⁾ Som det icke varit möjligt att utröna, huru många föreningens skyddslingar som visat sig mindre värdige erhållen hjälp, är dessas antal å „sammandraget“, sidan 21, i detta hänseende blott efter sannolikhetsberäkning upptaget med ledning af förhållandet öfriga föreningarne.

²⁾ Som patronaget för frigifne inom Sverige först efter detta år börjar vinna, sannolikt just med anledning af denna förenings lifskraftiga och välsignelserika verksamhet, efterföljd och intresse i flera län, ha vi i bifogade „öfversigten“, sidan 20, blott upptagit, hvad som för saken åtgjorts under tioårs perioden 1871—1880.

föreningens verksamhet. Behovet af en asyl för frigifne gjorde sig enligt styrelsens mening alltmera gällande synnerligast med hänsyn till sådana, åt hvilka på grund af deras föregående nästan oöfvervinnerliga svårigheter erbjödo sig att anskaffa plats hos lämplig husbonde.

Genom offervillighet af enskild person såg sig föreningen försatt i tillfälle att redan år 1875 å en mindre gård få några af dessa omhändertagna, och „ha uppmuntrande erfarenheter inom denna verksamhet ingalunda saknats“.

Tillika har styrelsen utverkat sig föreningens bemyndigande att utan intrång i föreningens ursprungliga syften samt utan åsidosättande af nödig försigtighet med afseende på framtiden lemna bidrag till åt länet tillhörande vanartiga gossars uppfostran i någon af de räddningsanstalter, som redan blifvit eller komma att blifva upprättade. Följden deraf har blifvit, att icke mindre än 13 gossar genom föreningens åtgöranden erhållit sådan vård.

Dessutom har föreningen till Kongl. Majt. ingått med underdånig framställning om, huruvida det icke skulle mera lända till den brottsliges återupprättande, om han, för den händelse han efter frigifningen beträddes med lösdrifveri och oordenligt lefverne, då ånyo dömdes till fortsättande af åtminstone till en del af förut ådömda straffet, heldre än sändes till en kronoarbetscorps, der samhällets afskum utöfvar på honom sitt förderliga inflytande.

Ändtligen har föreningen satt sig i förbindelse med det af Pastor J. TH. HELLMAN i Upsala 1880 inrättade arbetshem för frigifne män för att i detta få vård åt en och annan skyddsling, och detta med desto större tacksamhet, som ofvan omförmälda räddningshemmet å landet upphört med sin verksamhet på grund af de dryga omkostnader, man der måste vidkännas. — Påpekas må ock, att föreningen uti en dess 3dje årsberättelse bilagd större brochyr „Fader Bengts tankar om frigifven fånges kristliga behandling“ sökt verka för patronageväsendets ädla uppgift.

Styrelsen¹⁾ utgöres af 8 manliga och 4 qvinliga medlemmar, af hvilka Landshöfdingen m. m. Grefve A. HAMILTON fungerar som ordförande och Fängelsepredikanten, Kyrkoherden C. R. MARTIN som sekreterare. Ombuden äro till antalet 32, de fleste kyrkoherdar.

Afgift för *ständigt* ledamotskap orlägges med minst 30 kr., för *årligt* minst 1 kr.

IV. „Örebro läns Skydds-förening,“ som utgifvit 6 årsberättelser, stiftades den 20 September 1875. Äfven denna förenings sträfvande hafva gått ut på att taga i omvårdnad yngre brottslingar, hvilka under fängelsetiden visat ett godt uppförande. Af de öfrige straff- och arbetsfångarne har den icke ansett sådana böra utgöra föremål för dess omsorg, hvilka, 1) genom en under deras föregående lif ådagalagd synnerlig benägenhet för oordentlig lefnad i förening med mindre godt uppförande i fängelset, visat sig oförtjente af understöd; 2) sådana, som genom egna besparingar eller tillgångar kunna sjelfve förskaffe sig nödig hjälp eller 3) genom släktingars eller andras medverkan kunna vinna sitt uppehälle eller 4) i följd af sjuklighet eller ålder måste anses höra under fattigvården. Genom skrifvelse till samtliga landsstatstjenstemän i landsbygden, samtliga pastoror och ordförander uti de särskilda församlingarnes kommunalnämnder har den sökt vinna sina ombud.

Att dess sträfvanden krönts med framgång, framgår af de ganska rikligt inslutna penningbidragen, hvilka år 1877 utgjorde 2174 kr., och antalet ledamöter, hvilka samma år uppgingo till 746. De mindre talen, respektive 483 och 312, för år 1880 härröra af flere vid årets slut ej insända debiteringslängder.

Föreningens styrelse består af 7 män ock 2 qvinnor. Ordförande: f. Stadsrådet, Landshöfdingen m. m. Dr. A.

---

¹⁾ I samtliga föreningarna äro de vid fängelserna inom länet anställda direktörer och prester sjelfskrifne styrelseledamöter. Icke någon af styrelseledamöterna uppbär arvode.

BERGSTRÖM; sekreterare: Fångpredikanten, Kyrkoherden
T. E. MORÉN.

Medlem af föreningen erlägger en årlig afgift af minst 1 krona eller för en gång minst 30 kronor.

V. „*Vesternorrlands Fångvårdsförening*“ kom till stånd den 11 December 1875, då vid ett af Landshöfdingen m. m. Dr. C. TREFFENBERG utlyst möte stadgar för densamma antogs och styrelse utsågs. Dess årsredogörelser framvisa, att dess hufvudsyfte varit att anskaffa stadigvarande tjänst eller arbetsanställning åt de omhändertagna.

I frågavarande förening har, efter hvad dess första årsberättelse gifver vid handen, uppställt för sig såsom önskningsmål att kunna anlägga en uppfostringsanstalt för vanartiga ynglingar, hvilka efter undergången bestraffning och på grund af vederbörande myndighets beslut der skulle upptagas och vänjas vid „arbete och goda seder“. Denna tanke, hvilken förvisso skall blifva till mycken välsignelse, för såvidt den realiseras och inrättningen under styrelse af en därför passande man i kristlig ande förvaltas, synes ej ännu hafva blifvit utförd. Säkerligen lägga de stora omkostnaderne, som med dess iordningsställande och förvaltande varda förknippande, ännu stora hinder i vägen.

Som ordförande i styrelsen fungerar Fångelsepredikanten m. m. R. M. MATHIESEN och som sekreterare och kassaförvaltare Fångelsedirektören A. HEDBERG. Ombuden, till antalet 36, utgöras till större delen af kyrkoherdar och kronolänsmän.

En hvar, som erlagt för en gång minst 30 kr., anses som *ständig* medlem, som *årlig* den, hvilken under året betalt minst 2 kr.

VI. „*Vesterbottens läns Fångvårdsförening*“ synes hafva kommit till stånd i slutet af år 1875. Som vi icke haft tillgång till föreningens årsberättelser, kunna vi blott om denna anföra att, då inkomsterne år 1876 af 187 ledamöter belöpte sig till 192 kr., de år 1880 stigit till 407 kr. för 306 medlemmer. Af utgifterna, hvilka från tiden 1876—80 ut-

göra blott 288 kr., synes antagligt, att föreningen åtminstone ej årligen låtit utdela tryckta årsberättelser; för de öfriga föreningarne ett godt föredöme, som, under förutsättning att intresset kunde oförminskadt hållas uppe, ej ringa skulle minska deras utgiftskonton¹⁾).

VII. „Östergötlands lins Skyddsförening“ trädde i verksamhet år 1875.

Enligt de underrättelser om denna förening, hvilka kommit oss tillhanda, har dess verksamhet sträfvat till att i första rummet söka hos lämplig husbonde bereda plats åt skyddslingarne. Att föreningen kröntes med ej ringa framgång i sina sträfvanden, synes af bifogade sammandraget Det jemförelsevis ringa antal skyddslingar, som visat sig ej förmå uppskatta den erhållna hjälpen, ådagalägger, att de gjorda bemödanderna burit mycken välsignelse.

Styrelsens ledamöter äro till antalet 9 män, af hvilka Biskopen m. m. Dr. E. G. BRING åtagit sig att vara ordförande och Fångpredikanten m. m. J. A. NILSON att verka som sekreterare.

Medlem af föreningen är hvar och en, som till föreningens kassa erlägger en årlig afgift af minst 1 krona eller för en gång minst 30 kronor.

VIII. „Malmöhus lins förening till stöd för värnlösa och fallna“ stiftades på Enkedrottning JOSEFINAS dödsdag den 7 Juni 1876 med anslutning till „föreningen till minne af konung OSCAR I och drottning JOSEFINA“ och på initiativ af den ädle, dåvarande Landshöfdingen, f. Justitiestatsministern m. m., numera aflidne Dr. AXEL ADLERCREUTZ samt Slottpastorn, numera Kyrkoherden i Lyngby GUSTAF STRÖMER. Föreningens syfte underskattades ingalunda af den stora allmänheten, hvadan inom stiftelseårets utgång inflöto från 410 ledamöter bidrag, uppgående till öfver 2,500 kr. In-

---

¹⁾ Förvaltningskostnaderna för samtliga föreningarne uppgå till 16 pCt. af utgiftssumman, af hvilka 11 pCt. komma på rubriken „tryckningskostnader.“

tresset har ock sedermera ingalunda minskats, hvilket torde framgå deraf, att ledamotsantalet år 1880 stigit till 628, och tack vare den ingalunda ringa offervilligheten och tillmötesgåendet, ha 77 frigifne blifvit understödde och hulpne eller mer än 15 personer årligen, och det oaktadt uppgår kassabehållningen vid 1880 års slut till nära 6,700 kronor. Utgifterna ha årligen utgjort omkr. 800 kr.

Redan första året af sin verksamhet var föreningen be-
tänkt på att inrätta en asyl, der frigifne män kunde finna
ett hem, åt hvilka icke plats genast vid frigifningen kunde
utfinnas.

En komité nedsattes för frågans beredning, men on-
hälligt kom den till den åsigt, att någon inrättning i så-
dant syfte ej torde, på grund af hvad erfarenheten inom
andra länder i detta hänseende ådagalagt, böra komma till
stånd, hvarför föreningen afråddes från att på nämde sätt
söka realisera sina syften. Att anskaffa nödiga medel till
en sådan anstalt, skulle väl ej varit omöjligt, men man
befarade, att en sådan anstalt skulle snarare motverka det
ädda syftet än underhjelpa det, ty en mera fri okontrollerad
samvaro emellan flera i brott erfarna och öfvade män kan
ej för dem innefatta någon rekommendation hos allmän-
heten, ejheller kunde det efter ett sådant sällskapslif blifva
lättare att bereda dem arbetsanställning än ifrån fängelset,
der de hållits under sträng bevakning och afskilde i cell.
Dessutom skulle en så beskaffad vård om den frigifne
komma att strida emot det isoleringssystem, som inom fän-
gelserna tillämpas, och säkerligen bidraga dertill, att mången
jempförlsevis mindre förderfvad skulle snart inöfvas i de på
brottets vägar mera förfarnes sinnesbeskaffenhet. En pa-
tronageförening, som vill vara en länk i ett lands straffs-
system, måste ock gifvetvis akta sig för att medelst anord-
ningar, huru välmenta de än kunna vara, upphäfva verk-
ningarna af den ande, som vid fångbehandlingen gör sig
gällande, utan fastmer söka med henne till hands stående

medel och på annat sätt utföra och fullkomma de principer, hvilka inom fängelserna tillämpas.

Som dessa principer sträfva till individuel, isolerande behandling af fången, på det att denne härigenom må böjas till ordning och lydnad för samhällets lagar, så böra ock dessa principer beaktas och, fast under andra förhållanden, komma till utförande vid patronagevården. Utförde af föreningar till stöd för frigifne, leda de till det s. k. patronaget eller husfadersskapet, der de kunna i sin mån komma till sin rätt och förverkligas. Och framförallt torde det vara af nöden, att de tillämpas den närmaste tiden efter frigifningen. Det kristliga hemmet skall ju kunna lemna den frigifne, om han låtit sig något kraftigare påverkas af straffet och fångbehandlingen, ej blott en individuel omvårdnad utan ock bidraga till att skydda honom från påverkan af illasinnade forna kamrater, stödja honom i hans goda föresatser och motarbete de förra dåliga anlagen och tankarna, då de ånyo med frestelsens lockelser vilja bedåra honom.

Husfadern, patronen, är den frigifnes förmyndare, beskyddare och husbonde. Han egnar honom så att säga faderlig omvårdnad. Han mottager den frigifnes besparade arbetsförtjenst använder den till hans fromma och gör den fruktbärande. Han erhåller de upplysningar och den hjälp, hvaraf han anser sig vara i behof. Han öfvervakar, följer och leder den frigifne i hans företag. Han rådför sig med styrelsen om den mest lämpliga behandlingen af skyddslingen, och, om så behöfvat, söker han handräckning hos vederbörande myndigheter.

Öfvas patronagevård i sådan ande och af dertill lämpliga personer i hem, der gudsfruktan och sedlighet ej äro tomma ord utan ande och lif, skall, såsom erfarenheten gifvit vid handen, välsignelserika resultat framkomma ej blott den enskilde fallne utan ock samhället till fromma och menniskovännen till hjertinnerlig glädje.

Ledde af sådana tankar, tillrådde ofvannämnde komi-

terade föreningen att söka utfinna lämplige personer, dels å landet, dels i stad helst mindre jordbrukare och yrkesidkare, hvilka mot ersättning förklarade sig villige att gå föreningen tillmötes med omhändertagande af en och en i sender yngre, första gången straffade personer, hvilka under fångenskapen ingifvit vederbörande hopp om framtida förbättring.

Under vården hos dessa blifver ju ock föreningen i tillfälle pröfva allvaret och uppsåtet hos skyddslingarna, samt om de arta sig väl, ser den sig iståndsatt att rekommendera dem till erhållande af platser hos allmänheten, hvilken sålunda ej löper fara att bedragas, och ej heller föreningen å sin sida att förlora förtroendet hos den samma.

Med för saken intresserade ombuds medverkan erbjödo sig 4 aktningsvärda husbönder att i egenskap af husfäder verka för de fallnes upprättelse.

Husfadern erhåller ersättning efter öfverenskommelse för hvarje gång, högst 33 öre om dagen, för hvarje skyddsling. I regeln vårdas skyddlingen hos husfadern minst $\frac{1}{2}$, högst 1 år, beroende på förhandenvarande omständigheter. Föreningen består skyddlingen med nödig beklädnad, hvilken genom husfaderns försorg anskaffas. Ombudet i församlingen, der husfadern finnes, tillser, att denne fullgör sina förbindelser, och går honom tillhanda i råd och dåd. Det meddelar sig med föreningens styrelse och vakar öfver, att dess föreskrifter efterleivas.

Ej blott dessa 4 nämde, om vi så få säga ordinarie husfäder, ha bisprungit föreningen; flere mindre yrkesidkare ha på samma sätt tillhandagått henne vid förefallande behof.

På detta sätt har det lyckats att rädda mången yngling, och ännu har blott en enda af de så omhändertagna svikit föreningens förtroende. Alla öfriga af denna kategori ha uppfört sig till husböndernas fulla belåtenhet.

I främsta rummet har därför föreningen sökt på ofvan

påpekade sätt åtaga sig yngre personer, hvilka, första gången straffade, under fängelsetiden, menskligt att döma, visat prof på sinnesändring eller åtminstone allvarliga föresatser att taga sig redligen fram i det fria samhället.

Dessutom har den ock bisprungit dels medelbarligen dels omedelbarligen¹⁾ äldre mera än en gång straffade dels genom understöd att å annan ort söka sin utkomst, dels genom att bisträcka dem hjälp till kläder. Allmänhetens afsky och fruktan för sådana frigifne har nemligen mången gång gjort det nästan hardt när omöjligt att på annat sätt bistå dem, och vederbörande ha trots sig med desto mera skäl kunna utan att bryta mot internationela rättsprinciper göra detta, som erfarenheten visat, att de hulpne under de nya yttre förhållandena tagit sig redligen och lyckligt fram. Personer, hvilka i hemlandet säkerligen skulle ånyo befolkat fängelserna, ha genom hemsändande af besparade arbetsmedel ej blott sökt lindra hemmavarande anhöriges nöd utan ock bidraga till forna olyckskamraters iståndsättande att som de taga sig ärligen fram.

Som det ock varit förenadt med mången gång oöfvervinnerliga svårigheter att anskaffa lämplig sysselsättning och vård åt frigifna kvinnor, synnerligast sådana, hvilka genom lättjefull, oordentlig och lösaktig lefnad gjort sig förfallne till allmänt arbete, så väcktes inom styrelsen fråga om önskvärdheten och behovet af anordnandet af en vårdanstalt, i hvilken nämde frigifne under minst ett års vistande derstädes borde vänjas till ordning och arbete genom för kvinnor lämplig sysselsättning såsom tvätt, strykning, sömnad, hushållsgöromål o. s. v. för att sedan i händelse af godt uppförande och visad läraktighet rekommenderas till platser som tjennarinnor.

Med ledning af erfarenheten i detta hänseende ej blott

---

¹⁾ Det omedelbara understödet har endast utgått såsom bidrag till nödig beklädnad åt sådana, som antingen sjelfve eller genom andra egt tillräckliga medel till respenningar.

inom vårt utan andra länder kom styrelsen till den uppfattning af frågan, att det säkerligen skulle i ej ringa mån bidraga till uppnåendet af föreningens ändamål, om en sådan anstalt kunde komma till stånd under ledning af en i alla afseenden utmärkt, kraftfull och ädel qvinlig personlighet. Men då en sådan anstalt säkerligen skulle blifva för kostbar att i ordningställa och för dryg att underhålla, ansåg man, att föreningen ej på egen hand borde söka åstadkomma en sådan utan tillsvidare, i hvad på den ankommer, medverka till upprättande inom länet af ett „Magdalenheim“, der föreningen kunde blifva i tillfälle att mot lämplig ersättning få passande vård åt meranämde skyddslingar.

För att dock få ofvan påpekade svårighet att anskaffa qvinnoskyddslingar platser i sin mån röjd ur vägen, beslöt styrelsen ombedja några damer att gå föreningen tillhanda vid förekommande behof, och ha dessa godhetsfullt förklarat sig villige att, i hvad på dem beror, söka medverka vid nämde sträfvande.

Genom tvenne tryckta uppsatser i patronagefrågan, sände till ombuden, har föreningen sökt vidmakthålla intresset för sin verksamhet och förekomma den hos mången inrotade fruktan för straffade personer.

Föreningens styrelse består af 9 män, af hvilka 3 i följd af innehafvande befattningar ega ledamotskap i den samma. Som ordförande fungerar Landshöfdingen m. m. Grefve GOTTH. WACHTMEISTER och sekreterare Slottspastorn P. SJÖHOLM.

Att gå föreningen tillhanda som ombud ha godsegare och kyrkoherdar benäget åtagit sig.

Medlem af föreningen är hvar och en, som till föreningskassan erlägger en årlig afgift af minst 1 kr. eller för en gång minst 20 kr.

IX. „Jönköpings läns Fångvårdsförening“ stiftades den 20 September 1876, då stadgar antogos och styrelse utsågs. Att föreningens syfte uppskattats, framgår af det intresse, den rönte, ej blott från enskilda personers utan ock från

kommunernas sida. Den eger ej mindre än 608 ledamöter och åtnjuter årligt bidrag från 62 kommuner. Att den utöfvat välsignelse och ganska framgångsrik verksamhet synas af skyddslingarnes antal, af hvilka blott omkr. 25 pct. visat sig mindre värdige den vård och det bistånd, som kommit dem till del. Dess omhändertagande af minderåriga angifver, att föreningen vill söka rädda de värnlösa från brottets vägar.

„Angående dessa hafva glädjande underrättelser till styrelsen ingått“.

Af årsberättelserna framgår, det styrelsen hoppas få för föreningen framlägga förslag till inrättande af en förbättringsanstalt för unga förbrytare, utan hvilken anstalt föreningen icke menar sig hafva nått sitt mål.

Anstalten, anser föreningen, bör stå under offentligt kontroll, underhållas dels genom anslag från staten och dels från landstinget och i densamma blott intagas unga förbrytare från 15 till 20 år och inrymma på samma gång högst 20 skyddslingar.

Dessa borde der sysselsättas med jordbruk och inläras något handverk och slöjd. Vid utgåendet från anstalten skulle plats beredas dem, som sig väl förhållit.

I afsigt att bereda rum och nödig vård åt från fängelset i länet utgående prostituerande kvinnor har styrelsen vid sammanträde den 29 December 1880 beslutat ikläda sig förbindelse af hyresbidrag till ett belopp af 225 kronor årligen för en ifrågasatt asyl för fallna kvinnor. Några för fallna likars väl nitälskande personer hafva nemligen för afsigt att bilda en sådan. Kommer denna till stånd skulle föreningen ej fåfängt behöfva söka efter plats åt personer, kvalificerade för intagandet i ett dylikt hem.

Styrelsen utgöres af 6 män och 2 kvinnor, af hvilka förstnämnde Landshöfdingen m. m. C. Ekström är ordförande och Fångpredikanten S. Ekström är sekreteraro.

Med få undantag eger föreningen ombud inom hvarje kommun i länet.

Till ledamotskap i föreningen berättigar en årlig afgift af minst 1 krona eller på en gång minst 30 kr.

X. „*Kronobergs läns skyddsförening*“ bildades den 6 Juli 1876 då stadgar blefvo antagna och styrelse utsågs. I inbjudningsprogrammet uppgifves, det föreningens syfte skulle blifva att i likhet med öfriga skyddsföreningar från återfall i brott söka bevara till länet hörande frigifne straffångar; att taga i omvårdnad unga vanartade personer; att taga omhänder och till egarens bästa förvalta de medel, han under fängelsetiden besparat, samt bemedlande tillhandaga andra dylika föreningar.

Föreningen har ock enligt årsberättelserna lemnat omvårdnad åt framför allt yngre personer, för hvilkas underhåll i enskilda hem den årligen fått vidkännas ganska stora utgifter. Styrelsen har tillika i betraktande af ej mindre det jemförelsevis ringa antal bestraffade, som årligen utgå från fängelset inom länet, än äfven af föreningens ändamål, som kräfver all ansträngning, så snart någon utsigt till förbättring synes förefinnas, trott sig såsom regel böra uppställa, att *ett misslyckadt försök* ej må anses som tillräcklig grund att förklara den i skydd tagne ovärdig föreningens vidare omvårdnad.

För att anskaffa lämpliga platser har styrelsen jemväl beslutat, att, när behovet så påkallar, i allmänna länskungörelserna intaga tillkännagifvande derom, att arbetsanställning sökes åt frigifne.

Som det vid verksamhetens öfvande visat sig dels svårt att utfinna lämpliga hem, der yngre vanartade eller yngre straffade personer kunnat erhålla passande vård, dels ock inträffat, det dessa, då styrelsen lyckats skaffa dem fördelaktig plats, icke der stannat kvar utan bortlupit, så såg sig föreningen manad att hemställa till rikets öfriga patronageföreningar, om de icke skulle anse lämpligt att tillsammans med skyddsföreningen ingifva till Kongl. Majt. underdånig framställning om behovet af statens mellankomst för inrättandet af en eller flera uppfostringsanstalter, i hvilka

icke allenast minderåriga brottslingar än äfven straffade frigifne personer under 20 års ålder, hvilka föra ett kringstrykande lefnadsätt, kunde intagas och hållas till ordning och arbete och der för deras sedliga uppfostran och fysiska utveckling ändamålsenlig behandling kunde dem egnas.

Styrelsen utgöres af 9 män. Ordförande: F. d. Stadsrådet, Landshöfdingen m. m. Dr. G. VENNBERG; sekreterare: v. Häradshöfding C. HASSELROTH.

Medlem af föreningen är hvar och en, som till föreningens kassa erlägger årligen minst 2 krona eller för en gång minst 25 kronor.

XI. „*Centralföreningen till stöd för frigifne*“. På initiativ af chefen för kongl. fängvårdsstyrelsen, Generaldirektören m. m. G. FR. ALMQUIST stiftades denna förening den 16 Juni 1879.

Jemlikt protokollet vid sammanträdet nämde dag är dess ändamål: 1) att genom förbindelse med lokala skyddsföreningar samverka med och understödja dem i deras verksamhet till frigifnes bästa;

2) att äfven omedelbarligen för att derigenom söka förekomma återfall i brott bringa moraliskt stöd och materiel hjälp åt ur fängelse frigifne. Föreningen har derfor ock sökt förverkliga dessa syften genom att bispringa frigifne dels på hemställen af patronageföreningarnas styrelser, dels och förnämligast på framställning af vederbörande fängelseföreståndare vid de större straffanstalterna. Bifogade sammandrag angifver den hjälp, skyddslingarne genom föreningens åtgöranden erhållit. Penningmedlen hafva, såsom deri visar sig, erhållits ur „fängvårdsanstalternas besparingskassemedel,“ hvilka enl. kongl. fängvårdsstyrelsens berättelse för år 1880 då uppgingo till 319,793 kr. 9 öre.

Såsom ordförande i styrelsen fungerar chefen för kongl. fängvårdsstyrelsen och vid förfall för honom en af fängvårdsstyrelsens byråchefer, och såsom ledamöter fängelseföreståndarne vid straffängelsot å Långholmen, straffängelsot å Norrmalm, Stockholms länsfängelse och kronohäktet å

Långholmen. Utom nämnde ordförande och styrelseledamöter består, oss veterligen, föreningen egentligen blott af pastorn och lärarne vid fängelserna å Långholmen samt sammanträder å fängvårdsstyrelsens sessionsrum den 1sta helgfria tisdag i hvarje månad.

XII. „*Stockholms skyddsförening för frigifne*“. Denna förening kom till stånd på initiativ af Stockholms arbetareförening mot slutet af år 1879, då den efter att hafva erhållit stadgar konstituerades den 11 Oktober, vid hvilket tillfälle äfven föreningens första styrelse valdes. Af utgifne årsberättelsen framgår, att af föreningens 23 skyddslingar 11 varit under 25 års ålder, 20 straffade första gången och 16 för 1res stöld. Alla skyddslingarne utom trenne ha fått sig tjänster eller arbetsanställningar anvisade.

Styrelsen utgöres af 7 män och 2 qvinnor.

Till ordförande i styrelsen är utsedd Justitierådet m. m. Dr. K. OLIVECRONA och till sekreterare Pastorn vid fängelserna å Långholmen E. F. SANDBERG.

Föreningens ledamöter äro:

- 1) *Ständiga* eller de, hvilka till föreningens kassa på en gång inbetalt minst 50 kr.;
- 2) *årsbetalande* hvilka erlægga årlig afgift af 1 kr.

Föreningens *associerade* äro de, hvilka förklarat sig villige att genom personliga tjänster understödja och befordra hennes verksamhet.

Till *hedersledamot* eger föreningens styrelse kalla herrar och damer, hvilka genom betydligare gåfva eller på annat sätt synnerligen främjat föreningens ändamål¹⁾.

Bifogade *sammandrag* afser att gifva framställning af de särskilda föreningarnes verksamhet och ekonomiska ställning vid slutet af år 1880 och *öfversigten* att framvisa patronageväsendets utveckling under perioden 1871—1880.

P. SJÖHOLM.

---

¹⁾ Förutom nämde föreningar finnas numera en i Gefle och en i Visby, begge tillkomna i slutet af år 1881.

Öfversigt
öfver patronageväsendets i Sverige utveckling under tioårsperioden 1871—1880.

År.	Ombud.		Antal ledamöter.		Skyddslingar.										Inkomster.										Utgifter.		Kassabelämling.							
			ständiga.		som betala årlig afgift.		genom anvisad vård, tjänst eller arbetsanställning.		genom bekläd- nad, arbetsverk- tyg eller förlag till arbete.		genom under- stöd för att å annan ort söka sin utkomst.		summa.		som visat sig mindre världige or- saker.		som artat sig väl.		af fängvårdsanstal- ternes besparings- kassemedel.		genom donation, gåvor m. m.		af kommun eller landsting.						af ledamöter.		genom räntor.		summa.	
			At barn un- der 15 År.	At män.	At kvinnor.	At barn un- der 15 År.	At män.	At kvinnor.	At män.	At kvinnor.	At män.	At kvinnor.	At män.	At kvinnor.	At barn un- der 15 År.	At män.	At kvinnor.	At barn un- der 15 År.	At män.	At kvinnor.	kr.	ö.	kr.	ö.					kr.	ö.	kr.	ö.	kr.	ö.
1871	"	"	178	"	5	4	7	2	3	"	21	3	3	15	"	15	"	"	"	3628	94	128	39	3772	33	356	1	3416	32					
1872	16	1	234	"	8	3	10	"	"	"	21	1	2	18	"	1	"	"	"	812	"	141	42	954	42	410	89	3959	85					
1873	26	3	330	1	7	5	8	1	9	1	32	3	2	27	100	1	"	10	"	1602	"	168	20	1881	20	731	51	5109	54					
1874	27	4	334	1	6	4	5	"	8	4	28	2	1	25	100	418	"	630	"	1325	"	233	64	2706	64	1763	58	6052	60					
1875	104	21	980	"	6	3	7	"	1	2	19	2	2	15	"	311	"	310	"	2455	"	305	69	3381	99	746	62	8687	97					
1866	389	170	3058	1	22	7	5	1	10	1	47	5	8	34	50	2875	72	957	"	8306	97	436	67	12626	36	2129	35	19184	30					
1877	461	222	3787	4	29	11	4	"	9	3	60	7	11	42	50	2038	44	486	"	8832	85	1079	7	12486	36	3667	93	27902	95					
1878	436	238	3546	4	31	8	2	3	17	2	67	6	6	55	70	500	33	799	"	6180	20	1389	59	8939	12	4380	75	32461	78					
1879	464	253	3570	4	20	8	33	7	28	"	100	8	14	78	2060	522	32	798	51	6311	50	1548	41	11240	74	7714	66	35987	86					
1880	452	266	3377	12	48	21	44	10	53	2	190	13	22	153	4100	1170	40	771	"	11753	28	1695	42	19490	10	9675	70	45802	26					
Summa	452	266	3377	27	182	74	125	24	138	15	535	50	71	464	6530	7853	21	4761	51	51207	74	7126	80	77479	26	31677	"	45802	26					

